

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA VÝTVARNÉ KULTURY

Tělo a barva - cyklus fotografií stylizovaného aktu

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Zuzana Eschnerová

Vizuální kultura se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: PhDr. Jan Mašek, Ph.D.

Plzeň, 2014

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 30. června 2014

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Janu Maškovi, Ph.D. za jeho ochotu a vstřícnost.

Velké poděkování patří mé modelce a samozřejmě mé rodině za podporu při realizaci této práce.

V Plzni dne 30. června

Podpis.....

ANOTACE

Práce se zabývá cyklem fotografií stylizovaného aktu pomocí techniky body paintingu. Je dělena na část teoretickou a část praktickou. Teoretická část je členěna do čtyř základních oblastí: barvy, malba, body art, fotografie. Všechny tyto oblasti jsou teoreticky propojeny v jeden celek. Praktická část se skládá z deseti prezentačních fotografií o formátu 50 cm x 50 cm v paspartách a dvaceti skicovních fotografií o formátu 20 cm x 20 cm.

KLÍČOVÁ SLOVA

barvy, malba, body art, fotografie, akt, body painting, expresionismus, abstrakce

ANNOTATION

This thesis deals with a photo series of human body based on art of nude photography and inspired by body painting. This thesis has two parts – the theoretical and the practical. The theoretical part is divided into four areas : colours, painting, body art and photo. All these areas are theoretically connected into a one whole. The practical part consists ten presentation mounted photos 50x50 cm and twenty sketches 20x20 cm.

KEYWORDS

colours, painting, body art, photo, nude, body painting, expressionism, abstraction

Obsah

1	ÚVOD	3
2	BARVY	4
2.1	Vnímání barev	4
2.2	Psychologické působení barev	5
2.2.1	Asociativní působení barev	5
2.3	Barvy a já	6
3	Malba	8
3.1	Expresionismus	8
3.2	Inspiroující umělci	8
3.2.1	Wols	8
3.2.2	Mark George Tobey	9
3.2.3	Jackson Pollock	10
3.3	Pollock a já	10
4	BODY ART	12
4.1	Body Painting	12
4.1.1	Inspiroující obrazy a já	12
5	FOTOGRAFIE	14
5.1	Fotografie aktu	14
5.1.1	Historie fotografování aktu	14
5.2	Fotografie jako sdělení	15
5.2.1	Obsah a forma fotografických snímků	15
5.2.2	Projektování obsahu snímku	16
5.2.3	Formy tvůrčí stylizace aktu	16
5.2.3.1	Zobrazení detailu těla	16
5.2.3.2	Stylizace těla podhledem	17
5.2.3.3	Stylizace světlem a stínem	17
5.2.3.4	Stylizace jinou tonalitou	17
5.2.3.5	Stylizace barvou světla a užitím nepravého světla	17
5.2.3.6	Stylizace optickou deformací	17
5.2.3.7	Stylizace optickou neostrotí	17
5.2.3.8	Stylizace pohybovou neostrotí	17
5.2.3.9	Stylizace zvláštními fototechnikami a postupy	17
5.2.3.10	Stylizace v počítači	18
5.3	Inspiroující umělci	18
5.3.1	Pavel Brunclík	18
5.3.2	Miloš Fic	19
5.3.3	Libor Špaček	19
5.4	Tvorba fotografií aktu a já	20

6	Didaktická část.....	21
7	ZÁVĚR	22
8	RESUMÉ	23
9	Seznam použité literatury a pramenů	24
10	Seznam obrazové přílohy.....	26

1 ÚVOD

Tématem mé bakalářské práce je cyklus fotografií lidského těla, které vycházejí z fotografického aktu, jenž jsem barevně dotvořila malbou inspirovanou akční tvorbou Jacksona Pollocka. Snažila jsem se o propojení fotografie aktu a akční malby, jelikož tyto dva umělecké obory mi jsou blízké již od střední školy. Fotografování aktu je mojí zálibou, protože mě fascinuje dokonalost lidského těla, jeho ladné linie, modelace pomocí světla a stínů a především jeho originalita. Na druhé straně abstraktní malba pro mě znamená únik z reality a všednosti každodenního života. Plátno pokryté nepřehledným množstvím barev je pro mě něco tajuplného a fascinuje mne volností projevu, intenzitou prožitku a v neposlední řadě i psychologickým nábojem, který může být pro každého jedince odlišný, ale přesto v každém z nás zůstává zakotvená symbolika barev, která do jisté míry tento náš pohled ovlivňuje a sjednocuje.

V teoretické části bakalářské práce se pokusím docílit detailního popisu celého průběhu praktické části mé bakalářské práce, vysvětlení inspiračních zdrojů a celkové zasazení do konceptu historického, uměleckého a psychologického.

Byla bych ráda, kdyby se mi povedlo skloubit všechny tyto složky v jeden smysluplný celek, který by plně dokumentoval činnost a zamýšlené cíle této bakalářské práce.

2 BARVY

"Barva je psychickou silou, je viditelnou duší. Kdybychom mohli vidět lidskou duši, jednou z forem, kterými by se projevovala, byla by barva."

Jan Zrzavý, český malíř

2.1 Vnímání barev

Řeč barev je srozumitelná lidem od nepaměti bytí a to i napříč časoprostorem, ale přitom vnímání barev je velice individuální. Pojem barva můžeme těžko vymezit, jelikož barva je v podstatě subjektivním psychickým počítkem. Základní vlastností barvy je její tón, sytost a světlost a kombinací těchto vlastností vzniká barevný odstín.¹

V jednotlivých oborech lidské činnosti je vnímání barev různorodé. Ve fyzice se stává barva měřitelnou veličinou, která je závislá na spektru dopadajícího a odraženého světla.²

"Fyzikální a fyziologické působení barev nejlépe vystihuje výrok Isaaca Newtona: " Ve fyzice žádné barvy neexistují, ve fyzice existuje pouze spektrum. Barvy existují pouze v našich očích a našem mozku." ²

Vědní obor psychologie udává, že barva je vyjádřením zrakového vjemu, který vyvolal světelný paprsek určité vlnové délky. Lidské oko jako zrakový orgán hraje pochopitelně důležitou roli ve vnímání barev, které je ovlivněno myšlením a zkušenostmi.³

Vnímání barev ve výtvarné výchově je čistě subjektivní a je považováno za nezbytnou součást uměleckého díla.

Každý člověk barvy vnímá určitým způsobem a naopak ve zpětné vazbě barvy na člověka různě působí. Toto působení barev můžeme rozdělit na fyzikální, fyziologické, psychologické a vizuální.⁴

¹ KULKA, Jiří. *Psychologie umění*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. 110 s. ISBN 978-80-247-2329-7

² DANNHOFEROVÁ, Jana. *Velká kniha barev: Kompletní průvodce pro grafiky, fotografy a designéry*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2012. 13 s. ISBN 978-80-251-3785-7

³ DANNHOFEROVÁ, Jana. *Velká kniha barev: Kompletní průvodce pro grafiky, fotografy a designéry*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2012. 13,14 s. ISBN 978-80-251-3785-7

⁴ DANNHOFEROVÁ, Jana. *Velká kniha barev: Kompletní průvodce pro grafiky, fotografy a designéry*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2012. 14 s. ISBN 978-80-251-3785-7

2.2 Psychologické působení barev

"Psychologické působení barev vychází z účinků barev na naši psychiku, zahrnuje také různé asociace, symboliku, syntézu či stimulace, které v nás barvy vyvolávají (např. teplé barvy jsou více aktivní a působí vzrušivě, kdežto studené barvy nás většinou uklidňují)." ⁴

Barvy zrcadlí náš tělesný i duševní stav, naše nálady a pocity. Je vědecky prokázáno, že každý člověk má své oblíbené a neoblíbené barvy. Oblíbenost nebo naopak neoblíbenost určité barvy je ovlivněna nejen pocity, ale také povahou a věkem jedince a v neposlední řadě i prostředím a sociokulturními zvyklostmi dané společnosti. Barvy kolem nás dokážou ovlivnit naši náladu, vnímání času a okolní teploty a podporují nebo tlumí naši soustředěnost, učení a funkci našeho vegetativního systému. Kolorterapie je obor, který se zabývá léčivým působením barev na člověka. I v dnešní moderní a přetechnizované době se setkáváme stále častěji s cíleným užíváním léčivých účinků barev v různých oborech lidské činnosti. Těchto účinků barev se používá v psychologii pro diagnostiku osobnosti daného jedince. ⁵

2.2.1 Asociativní působení barev

Speciální případ psychologického působení barev je takzvané asociativní působení barev, které je u každého člověka odlišné a poměrně často se může měnit při silných emocionálních zážitcích. Empirickým zkoumáním preferencí barev se zabývala již řada vědců. Bylo prokázáno, že každý člověk má svou vlastní škálu oblíbených barev, ale i přesto je symbolika barev v podstatě až na výjimky neměnná a stálá a spjatá s určitým kulturním prostředím. ⁶

"Mezi barvami a našimi pocity skutečně existuje zvláštní vztah. Každý z nás dobře ví, že některé barvy v nás vzbuzují smutek a jiné se nám zdají veselé, že existují barvy příjemné a barvy protivné, barvy, které vzrušují a znepokojují, a jiné které uklidňují a konejší." ⁷

Zvolené barvy v praktické části mé bakalářské práce vycházejí z pěti Pollockových obrazů. Symbolický obsah jednotlivých barev, jak je popsán v knize Psychologie umění od Jiřího Kulky, nejvíce koresponduje s mými představami o symbolickém pojetí barev.

⁵ DANNHOFEROVÁ, Jana. *Velká kniha barev: Kompletní průvodce pro grafiky, fotografy a designéry*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2012. 42 s. ISBN 978-80-251-3785-7

⁶ DANNHOFEROVÁ, Jana. *Velká kniha barev: Kompletní průvodce pro grafiky, fotografy a designéry*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2012. 44 s. ISBN 978-80-251-3785-7

⁷ PLESKOTOVÁ, Petra. *Svět barev*. 1. vyd. Praha: Albatros, 1987. 98 s.

Bílá barva představuje symbol čistoty a pořádku, počátek bytí a světlo. Bílá barva je slavnostně radostná, povzbudivá.

Černá barva je výrazem prázdnoty, nicotnosti, smutku, symbolizuje konec, uzavřenost, tmu a smrt. Černá barva představuje vážnost a na větších plochách působí odpudivě. Lesk jí dodává eleganci.

Šedá symbolizuje klid a neutralitu. Šedá barva může tvořit ideální pozadí pro ostatní barvy.

Žlutá barva představuje vzrušení a radost, je typickou barvou pro slunce. Prostřednictvím zlaté žlutá barva symbolizuje bohatství, nádheru a důstojnost.

Oranžová barva znázorňuje energii a přátelství. Je barvou veselí a vzdoru.

Červená barva ztělesňuje živost, čilost, dynamiku a sílu Tato barva symbolizuje oheň, krev, boj a revoluci. Dále také vášeň a lásku.

Fialová barva v sobě kombinuje protiklad a napětí červené a modré a nese podtóny tajemství a mystiky. Symbolizuje důstojnost, mystickou tajemnost a utlumenou vášeň.

Modrá barva je výrazem klidu a pasivity, touhy a věrnosti, jemnosti citu, soustředěnosti, oddané spokojenosti. Symbolizuje nebe, nekonečnost a nedosažitelnost.

Tyrkysová barva, je podobně jako modrá, vyjádřením klidu. Symbolizuje krystaly, vodu a led. Tím, že ustupuje do pozadí, vytváří dojem hloubky.

Zelená barva působí klidně a pohodově, vyjadřuje sílu přírody, a proto je pokládána také za barvu jistoty a růstu. Symbolizuje naději a přátelství, mládí a přírodu, jistotu a bezpečí. Může vyvolávat pocity tepla, ale i chladu.⁸

2.3 Barvy a já

Ne všechny barvy ve vybraných obrazech (obr. 1, 2, 3, 4, 5) mi jsou zcela příjemné, ale myslím si, že můj celkový pocit z obrazů jen umocňují a tím dávají obrazům daleko větší náboj energie. Tuto energii pociťuji právě v těchto protikladech, například studené a teplé, příjemné a nepříjemné, klidné a vzrušivé apod. Jsem překvapena, že mnou neoblíbené barvy, v převaze oblíbených barev, nevnímám jako zcela odmítané a nežádoucí. Ba naopak, myslím

⁸ KULKA, Jiří. *Psychologie umění*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. 121,122 s. ISBN 978-80-247-2329-7

si, že tyto barvy vytvářejí dokonalé akcenty obrazů a jsem přesvědčena, že bez těchto barev by na mne obrazy nepůsobily tak silně a energicky.

3 MALBA

3.1 Expresionismus

Umělecký směr expresionismus vznikl na konci 19. a počátkem 20. století. Expresivnost ve výtvarném umění znamená výrazovost a klade důraz na zvýraznění niternosti v tvůrčím procesu. Pojem expresionismus zahrnoval různé dobové umělecké směry (kubismus, futurismus, fauvismus atd.). Expresionismus v sobě odrážel melancholii, pesimismus, resignaci a soustředil se na stinné stánky lidského života. Expresionisté se nevzdali vazeb k věcným skutečnostem, ale geometrické a barevné harmonie pokládali za umělé, naopak zdůrazňovali asymetrii, diagonálu, plošnost, pastóznost, živost, dynamický rukopis a kontrastní barevnost. Barvy cítili jako odrazy vnitřních pocitů z vnímané skutečnosti.⁹

*"Potřeba výrazu - obecně vzato - je vlastní všemu živému: jestliže člověk ji dovádí k objektivaci ve svém kulturním díle, pak jiní živí tvorové, zvířata i rostliny ji manifestují přímo v esteticky často tak účinných formách své tělesné existence. Lze tedy říci, že je zakotvena v samotné přírodě a projevuje se v nesčíslných ramafikacích životního pudu, který se dere z temných zárodků na svět, roste a rozvíjí se do tvarů a barev, kvete a zraje, svádí a fascinuje i děsí a hltá, stravuje se sám v sobě a obrozuje se v nekonečných převtěleních a metamorfózách."*¹⁰

Abstraktním expresionismem rozumíme spontánní akt, který je vyjádřen jako živelný výbuch vitality, čarou či barevným cákancem. Tento malířský projev se zdánlivě opět ocitá na úrovni prvotních výtvarných pokusů malého dítěte.¹¹

Abstraktní expresionismus, jakožto umělecký směr, jsem si zvolila díky jeho nekonkrétnosti, originalitě, tajemnosti a možnosti hledání hlubších významů v těchto dílech.

3.2 Inspirující umělci

3.2.1 Wols

Z expresionistických umělců mě zaujala tvorba německého malíře, kreslíře, ilustrátora a fotografa Wolse, vlastním jménem Alfred Otto Wolfgang Schulze. Tento všestranný umělec

⁹ BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník*. 1.vyd. Praha: Academia, 1997. 99 s. ISBN 80-200-0609-5

¹⁰ MÍČKO, Miroslav. *Expresionismus - ismy, 4*. 1.vyd. Praha: Obelisk, 1969. 7 s.

¹¹ MÍČKO, Miroslav. *Expresionismus - ismy, 4*. 1.vyd. Praha: Obelisk, 1969. 11 s.

se narodil roku 1913. Je všeobecně považován za evropský protějšek amerického abstraktního expresionismu. Patřil mezi zakladatele a průkopníky tašismu.¹²

*"Tašismus (z fr. tache - skvrna), mezinárodní umělecký směr vzniklý v 50. letech 20. století uvnitř pařížské školy, založený na automatismu malířského procesu a výtvarně charakterizovaný malířskou skvrnou, nanášenou i bez štětce či špachtle přímo z tuby litím, stříkáním apod. Pod pojem bývá někdy zahrnována také akční (gestická) malba, lettrismus ad. modifikace abstraktního expresionismu. Střediskem této tendence byl časopis Cobra vydávaný Dotremontem; jednou z vůdčích osobností byl Wols."*¹³

Ve 40. letech 20. století vytvořil Wols řadu akvarelů, ve kterých zachytil své citové impulsy, především díky intenzivním, dynamickým liniím. Tento světoznámý umělec zemřel poměrně v mladém věku, díky alkoholismu a nemoci, ve Francii roku 1951.¹²

Z jeho širokého spektra tvorby mne oslovily zvláště akvarely: Composition (obr.6); Painting Reve de Plumage (obr.7) a Sombre Dimanche (obr.8).

3.2.2 Mark George Tobey

Dalším umělcem, který mne inspiroval svým dílem byl Mark George Tobey. Tento americký malíř se narodil roku 1890. Jeho dlouholetá tvorba se skládá z raných děl figurálních, zatímco jeho pozdní díla jsou abstraktní. Je považován za průkopníka amerického abstraktního expresionismu. Proslavil se hlavně takzvaným "Bílým psaním", což je překrývání bílých nebo světlých kaligrafických symbolů. Tyto kaligrafické symboly jsou složené z mnoha malých a vzájemně se prolínajících tahů štětce. Inspirací byla tato metoda později i pro Jacksona Pollocka. Mark Tobey se dožil poměrně vysokého věku a zemřel roku 1976 ve Švýcarsku.¹⁴

Zaujala mne díla, která by byla zřejmě i inspirací pro Jacksona Pollocka: Illuminated Plane - 1958 (obr. 9); Confusion - 1970 (obr.10); Untitled - 1970 (obr.11).

¹² A world history of art [online], [cit.2014-06-19]. Dostupné na: <http://www.all-art.org/art_20th_century/wols1.html

Tate [online], [cit.2014-06-21]. Dostupné na: <<https://www.tate.org.uk/art/artists/wols-alfred-otto-wolfgang-schulze-2164>

¹³ BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník*. 1.vyd. Praha: Academia, 1997. 362s. ISBN 80-200-0609-5

¹⁴ Artnet [online], [cit.2014-06-21]. Dostupné na: <<http://www.artnet.com/artists/mark-tobey/biography>

3.2.3 Jackson Pollock

Umělci Wols a Mark Tobey mě svými díly nasměrovali k tvorbě právě Jacksona Pollocka, který žil v letech 1912 - 1956, kdy jeho kariéru v pouhých 44 letech předčasně ukončila autohavárie. Tento americký malíř byl v podstatě hlavní postavou a vedoucí silou abstraktivního expresivního hnutí v uměleckém světě. Proto jej nejvíce proslavila tvorba v abstraktním stylu. Pracoval pod vlivem surrealismu a psychického automatismu, kterým přímo vyjadřoval své nevědomí. Automatismus používal jako tanec, rychlá gesta jako vitální výrazy samotného bytí. Převážná část prvních Pollockových litých maleb, kdy již plně ovládl techniku drippingu, je provedena ve formátech přibližné velikosti lidského těla. Právě zde, při pohledu na tato plátna, můžeme nejsilněji cítit, jeho fyzickou identifikaci se svými obrazy, které mu pravděpodobně umožňovaly i vstup do sebe sama.¹⁵

*"Dripping (angl. drip - kapat), kanutí barev nahrazující nanesení barvy štětcem nebo stěrkou; postup objevil ve 20. letech 20. stol. M. Ernst a realizoval jím principi náhody, z části řízené. Techniku přejali ve 40. letech také malíři akční malby (action painting), zejm. J. Pollock. Plátno nebývá při tomto způsobu malby vždycky postaveno kolmo, je také často kladeno na zem. Postup je slučován s prvky kaligrafie, automatismu, náhody, je i výrazem rozpoložení; zobecněl a je běžně používán v malbě i jako doplňková technik klasické malby štětcem, příp. stěrkou."*¹⁶

Pollockova tvorba v letech 1947 - 1951 je výrazem nejčistší abstrakce a mnoha metafor. Ovšem nedovolit, aby abstrakce ztratila svůj smyslný náboj a tím ji udržet při životě, vystavilo tohoto umělce obrovskému tlaku. Tomuto tlaku také nakonec podlehl, tak jako mnoho jeho méně významných následovníků. Neboť zobrazit nezobrazitelné je nejnáročnější část abstraktního umění.¹⁵

"Abstraktní malba je abstraktní. Musíte se s ní srovnat." J. Pollock, 1950

3.3 Pollock a já

Z množství Pollockových děl jsem si vybrala pro moji práci 5 obrazů (Galaxy - 1947 (obr.1); Full fathom five - 1947 (obr.2); Number 1A - 1948 (obr.3); Number 31 - 1950(obr.4); Number 27 - 1950 (obr.5)), které spadají do období vrcholné činnosti autora. Všechna tato

¹⁵ GOLDING, John. *Cesty k abstraktnímu umění: Mondrian, Malevič, Kandinskij, Pollock, Newman, Rothko a Still*. Přeložil Jiří Orgocký. 1. vyd. Jihlava: Barrister&Principal, 2003, 103-137s, ISBN 80-86598-48-9

¹⁶ BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník*. 1.vyd. Praha: Academia, 1997. 86 s. ISBN 80-200-0609-5

díla mě přitahují svojí silou, tajemností a především jejich dynamičností a dramatičností. Výběr obrazů nebyl náhodný, hledala jsem takové, které mě opravdu zaujmou natolik, abych s nimi mohla dále pracovat. Obrazy mě, asi tak jako každého, upoutaly na první pohled především svojí barevností, a přestože nejsou stejné, dýchá na mě ze všech obrovský náboj energie, a to nejen díky již zmíněné barevnosti, ale i díky silám tahů, jejich vzájemného propojování a vrstvení. Různé možnosti jejich interpretace vnímám a přizpůsobuji své aktuální náladě a vždy mne překvapuje, jak tato díla korespondují s mým podvědomím. V těchto Pollockových dílech můžeme spatřit a cítit sílu energie nejen přírody, ale také lidského těla. Přestože lidské tělo z obrazů nevystupuje a je vlastně skryté, a svým způsobem uvězněné, tak právě síla energie lidského těla se projevuje dynamičností gest a vrstvením jednotlivých barev. Tento labyrint můžeme, tak jako lidské tělo, rozebrat na jednotlivé nepatrné součástky, které po seskupení do sebe dokonale zapadají a opět tvoří jeden fungující, stále se vyvíjející celek.

4 BODY ART

Termín body art (z angl. tělové umění) byl poprvé použit v 70. letech 20. století. Pro body art je charakteristické použití lidského těla jako sochařského materiálu nebo malířského plátna. Tělo je používáno jako přirozený materiál umělecké tvorby, což využívaly již dávné civilizace, kde se snoubila krása a magie. V 60. letech 20. století začala společnost vnímat body art zejména v souvislosti s rozvojem performace a happeningu. Body art je jedním z mnoha prostředků v oblasti akčního umění. Existuje celá řada forem body artu - tetování, celotělové tetování, piercing, zjizvování, body painting atd.¹⁷

4.1 Body Painting

Pro svoji potřebu, skloubit malbu a fotografii aktu, jsem využila body painting. Neboť při samotném body paintingu nevzniká trvalé výtvarné dílo, ale jen záznam pomocí fotografie nebo videa. Na modelku jsem nanášela barvy inspirované Pollockovými obrazy. Samotný akt nanášení, lití a kapání barev byl pro mě velmi vzrušující. Pozorovat, jak se barvy vzájemně propojují, stékají, vrství a postupně zasychají na modelčině kůži, pro mne bylo jako stát u zrodu něčeho nového a do jisté míry neočekávaného. Naplňovalo mě to určitým napětím a zvědavostí, do jaké míry se mé představy budou shodovat s realitou zvolených obrazů.

4.1.1 Inspirující obrazy a já

Prvním zvoleným obrazem od Jacksona Pollocka je dílo s názvem Galaxy z roku 1947 (obr. 1, 12.13). Toto dílo je orientované na výšku a pro jeho umístění na kůži modelky jsem využila největší plochy lidského těla - zad. V obraze převládají odstíny modré až fialové barvy a je zde také použita zelená, žlutá a oranžová barva. Celé dílo je navíc částečně překryto bílou barvou, která na mne působí jako mlhovina. Z obrazu na mne dýchá hloubka a nekonečnost prostoru, kterou spatřuji v použitých barvách a liniích.

Dílo Full Fathom Five (v překladu Plných pět sáhů) vytvořené v roce 1947 (obr. 2, 14,15), jsem parafrázovala na části dolních končetin. U tohoto obrazu jsem byla okamžitě pohlcena do tmavého, tajuplného a neprostupného lesa, kterým se procházím. Bílé až světle šedé linie jsou zde pro mne asociací pavučin, kterými se prodírám při probádávání dalších

¹⁷ On-line výkladový slovník arts managmentu a arts marketingu [online], 7.11. 2013, [cit.2014-06-20]. Dostupné na: <http://artslexikon.cz/index.php/Body_Art

částí lesa. Pro malbu na tělo jsem použila pouze část obrazu, která pro mne představuje již odhalený prostor.

Třetí malování na tělo jsem situovala na rameno, lopatku a bok modelky. Inspirací mi byl obraz s názvem Number 1 A z roku 1948 (obr. 3, 16, 17), protože mne na první pohled toto dílo zaujalo otisky rukou, které může všímavý divák spatřit v pravém horním rohu. Nejprve jsem toto dílo chtěla umístit na celou modelčinu paži, abych převedla otisky rukou do reality. Ale toto dílo na mne zřejmě zapůsobilo svoji monumentalitou tak silně, že jsem od ramene spontánně přešla opět do části zad. Převaha černé, šedé a bílé ve mne vzbuzovala zmíněnou monumentalitu.

Obraz Number 31 namalovaný v roce 1950 (obr. 4, 18, 19) ve mně evokuje, už jen svým názvem, poslední den v roce - Silvestr. Prudké cákance barev mi okamžitě připomněly bujaré oslavy silvestrovské noci na konci kalendářního roku, během kterých je všude kolem, na pozadí černé noci, spousta hluku a různobarevných světél protínajících a ozařujících noční oblohu. Celé dílo vyzařuje nespoutanou energii (výbušnost, explozi), která propukne úderem půlnoci. Z důvodu toho, že k vítání nového roku náleží akt symbolického přit'uknutí sklenkou, jsem si pro umístění malby zvolila právě paži.

Poslední malba, kterou jsem si vybrala pro inspiraci ke své práci, nese název Number 27 (obr. 5, 20, 21). Toto plátno vzniklo v roce 1950. Symbolika použitých barev, především černé a bílé, zcela odpovídá mé představě o lidské duši. Obraz je navíc doplněn pastelovou modrou, žlutou, oranžovou a šedou. Všechny tyto barvy se vzájemně proplétají, překrývají, splývají a doplňují v harmonizující celek. Podle mne duše sídlí v hrudi, proto jsem zcela logicky tuto malbu umístila na hrudník své modelky.

5 FOTOGRAFIE

5.1 Fotografie aktu

*"Fotografování aktů je neuvěřitelně vzrušující a podnětná práce. Zahrnuje v sobě širokou škálu stylů a publika."*¹⁸

*"Akt ve vizuálním projevu je zobrazením neoděného lidského těla. Původně se jednalo o studie pohybu nebo postoje. Slovo pochází od latinského actus - čin. Míra chápání a tolerance k fotografickému aktu je velmi individuální a proměnlivá v čase i prostoru. Snímky aktu mohou mít pornografický, erotický, výtvarný, dokumentární nebo informativní charakter."*¹⁹

Nahé lidské tělo zobrazuje člověk od nepaměti. V pradávne minulosti bylo naprosto běžné, že člověk chodil neoděn, proto ani jeho zobrazení nemohlo být jiné. Například sošky Venuší nebyly vnímány tehdejší společností jako akty ženských těl, ale měly význam kultovního předmětu. S postupným zahalováním lidského těla, v rámci vývoje lidské společnosti a jejich nově vzniklých norem společenského chování, se začala vnímat nahota jako symbol sexuality a zdroj erotického vzrušení. V dnešní době erotické zobrazení nahého těla může vést až k pornografii. Pokud je nahé tělo vnímáno z estetického hlediska, jedná se o akt. Také se může nahé tělo vnímat čistě prakticky např. pro lékařské a vědecké účely.²⁰

5.1.1 Historie fotografování aktu

V historii mělo zobrazení nahého lidského těla magický charakter. Toto zobrazení souviselo především s plodností a úrodou. Jeho tvůrci o něm nesmýšleli jako o zobrazování krásy, ale o symbolu. V Evropě se začalo považovat zobrazení nahého lidského těla, jakožto symbolu tělesnosti, až na konci středověku.

V historii fotografie byl akt od počátku brán jako její nedílná součást, a to ve všech stylizačních formách. Prvních několik desítek let nebyli fotografové aktů považováni za umělce, a tudíž nevytvářeli umělecká díla, ale pouze obchodovali s lidskou nahotou. Až v 19.

¹⁸ HELLER, Jiří, et.al. *Akt - naučte se fotografovat kreativně*. 1.vyd. Brno: Zoner software, s.r.o., 2007. 6 s. ISBN 978-80-86815-86-8

¹⁹ HELLER, Jiří, et.al. *Akt - naučte se fotografovat kreativně*. 1.vyd. Brno: Zoner software, s.r.o., 2007. 9 s. ISBN 978-80-86815-86-8

²⁰ ŠMOK, Jan. *Akt vo fotografii*. 2.vyd. Martin: Osveta, n.p. 1986. 7s.

století začala existovat zobrazení neoděných či spoře oděných mužů a žen, u kterých byla akceptována jejich umělecká hodnota.²¹

*"Umělecký fotografický akt bez symbolického podtextu, preferovaný v současnosti, byl v 19. století prezentován zcela výjimečně. Nicméně je známo, že se mu věnovala jako své privátní tvorbě řada velmi známých fotografů, včetně autorů zvučných jmen jako Nadar, Fenton, Krone. Většinou se tito autoři snažili o idealizaci obrazu postavy, zobrazené zpravidla velmi decentně a podle klasických malířských vzorů."*²²

Zřejmě první výstava fotografií aktů, na našem území, se konala v září 1856 v Praze jako součást výstavy Františka Fridricha. Tradiční společenské konvence se začaly porušovat až počátkem 20. století, kdy vzrostlo společenské sebevědomí a pohled na fotografie aktu byl společností tolerovaný.²³

5.2 Fotografie jako sdělení

Každou fotografii považujeme za sdělení, které působí na člověka specifickým subjektivně podmíněným způsobem. Pojmy význam a účín používáme pro vyjádření možností působení snímku.²⁴

*"Účín snímku chápeme vždy citově, zejména ve smyslu estetickém (smysl pro rytmus, harmonii, kontrast apod.), zatímco význam snímku chápeme rozumově."*²⁴

5.2.1 Obsah a forma fotografických snímků

Informativní fotografie je technologické a věrné zobrazení fotografovaného objektu. Důraz se klade na užitečnou informaci, např. reklamní fotografie.²⁴

*"U informativní fotografie vždy význam převažuje nad účínem nebo se účín neobjeví vůbec."*²⁴

Emotivní fotografie se zaměřuje především na emocionální účinek snímku.²⁵

²¹ HELLER, Jiří, et.al. *Akt - naučte se fotografovat kreativně*. 1.vyd. Brno: Zoner software, s.r.o., 2007. 10 s. ISBN 978-80-86815-86-8

²² HELLER, Jiří, et.al. *Akt - naučte se fotografovat kreativně*. 1.vyd. Brno: Zoner software, s.r.o., 2007. 11 s. ISBN 978-80-86815-86-8

²³ HELLER, Jiří, et.al. *Akt - naučte se fotografovat kreativně*. 1.vyd. Brno: Zoner software, s.r.o., 2007. 12 s. ISBN 978-80-86815-86-8

²⁴ MAŠEK, Jan. *Základy tvorby audiovizuálního pořadu a fotografie*. 1.vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2000. 14 s. ISBN 80-7082-608-8

²⁵ MAŠEK, Jan. *Základy tvorby audiovizuálního pořadu a fotografie*. 1.vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2000. 15 s. ISBN 80-7082-608-8

*"U emotivní fotografie vždy účín převažuje nad významem."*²⁵

Dějové pojetí fotografie zachycuje nejuvýstižnější okamžik určitého děje (pohybu, činnosti).²⁵

*"Při dějovém řešení nemusíme tolik dbát na výtvarné kvality snímku a běžně mluvíme v tomto smyslu o reportážní fotografii."*²⁵

Výtvarné pojetí fotografie je zaměřeno na výtvarné kvality snímku.²⁵

*"Realistický obrazový motiv zpravidla ztrácí svou informativní hodnotu a skutečnost je proměněna do mozaiky emocionálně působivých, různě barevných bodů a ploch apod."*²⁵

5.2.2 Projektování obsahu snímku

V praxi rozlišujeme při projektování obsahu snímku:

- téma - vymezuje oblast, kterou chceme zobrazit pomocí fotografie
- námět - užší vymezení oblasti, konkrétní jevy, které budeme fotografovat
- motiv - specifický objekt, který jsme vybrali z námětu
- idea - je myšlenkou snímku, která vyjadřuje, co chceme adresátovi sdělení konkrétní fotografií říci

Toto projektování obsahu snímku se v praxi vztahuje zpravidla na figurativní fotografie.²⁶

5.2.3 Formy tvůrčí stylizace aktu

Pro stylizace snímku nahého těla můžeme využít mnoho technik, které dokážou skrýt různé nedostatky modelu či fotografa. Mezi tyto techniky patří zobrazení detailu těla, stylizace těla pohledem, stylizace světlem a stínem, stylizace jinou tonalitou, stylizace barvou světla a užitím nepravého světla, stylizace optickou deformací, stylizace pohybovou neostrostí, stylizace zvláštními fototechnikami a postupy a stylizace v počítači.

5.2.3.1 Zobrazení detailu těla

Zachycení fragmentu z celku lidského těla je záběrem detailu. Lidské tělo má mnoho skrytých míst, jejichž krása, a dá se říci i zajímavost, vynikne právě při detailním snímku. Je uměním však s citem a vkusem tuto vhodnou část těla vybrat a pohybovat se v mantinelech morálky určité společnosti.

²⁶ MAŠEK, Jan. *Základy tvorby audiovizuálního pořadu a fotografie*. 1.vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2000. 15,16 s. ISBN 80-7082-608-8

5.2.3.2 *Stylizace těla podhledem*

Zachycení aktu zdola, z tzv. žabí perspektivy, může na diváka působit netradičně a zajímavě a vyvolává dojem deformace a určitého zvětšení fotografovaného objektu.

5.2.3.3 *Stylizace světlem a stínem*

Hlavním významem při ateliérovém fotografování je světlo a stín, pomocí jichž dochází k tvarování postavy nebo rysů obličeje. Zkušeně pracovat se světlem a stínem je velké umění, neboť tím nesmí být potlačen autorův záměr.

5.2.3.4 *Stylizace jinou tonalitou*

Existují dvě techniky pro stylizaci tonality high key a low key. Tyto dvě techniky v podstatě potlačují skutečnou realitu zachycenou na snímku. High key je zesvětlení či zjemnění skutečnosti a low key je naopak záměrné ztmavení fotografované scény.

5.2.3.5 *Stylizace barvou světla a užitím nepravého světla*

Pro tuto stylizaci se využívá barevných filtrů, kterými lze dosáhnout barevné změny přirozeného světla. Vhodně zvoleným barevným filtrem se může ovlivnit celková atmosféra záběru.

5.2.3.6 *Stylizace optickou deformací*

Stylizace optickou deformací byla objevena a užívána avantgardními umělci na počátku 20. století, kteří využívali pokřivené lesklé plochy k odrazu fotografované scény.

5.2.3.7 *Stylizace optickou neostrotí*

Opět se používá k potlačení a zjemnění skutečnosti. Touto neostrotí se může docílit zastřené až "snového" výrazu fotografie.

5.2.3.8 *Stylizace pohybovou neostrotí*

Tato technika stylizace se využívá hlavně u fotografií, ve kterých je hlavním cílem zachytit pohyb, nebo probíhající děj v určitém čase.

5.2.3.9 *Stylizace zvláštními fototechnikami a postupy*

Hlavním účelem těchto technik a postupů, které se využívaly především v minulosti, je ozvláštnění snímku a potlačení skutečnosti fotografované scény a dodání určité anonymity modelu.

5.2.3.10 Stylizace v počítači

Stylizace snímku v počítači má téměř neomezené možnosti. Zásahem počítačové techniky do fotografie se může zobrazovaný objekt značně vylepšit, ale pozor na naprosté potlačení reálnosti a odosobnění modelu. Vývoj počítačových programů se neustále zdokonaluje a je možné, že v budoucnosti nebude potřeba živého modelu, neboť ho nahradí počítačová simulace.²⁷

Pro svoji stylizaci fotografií jsem použila zobrazování detailů, zaměřovala jsem se především na části těla, na které jsem použila techniku body paintingu. V detailech jsem především hledala zajímavost linií těla, které jsem se snažila podpořit stylizací světlem a stínů. Celkové dotvoření fotografií jsem realizovala pomocí počítačového programu Adobe Photoshop CS6.

5.3 Inspirující umělci

Svémi díly pro mne byli velkou inspirací zejména autoři 21. století Pavel Brunclík, Miloš Fic a Libor Špaček.

5.3.1 Pavel Brunclík

Zaměřuje se především na akt a krajinu, protože je pokládá za jedny z nejnáročnějších disciplín fotografování. Snaží se do svých fotografií vkládat nové, zajímavější pohledy. Je autorem barevných i černobílých aktů. Není zastáncem výřezů z pořízených fotografií. Raději pořizuje mnoho snímků, ze kterých následně vybírá nejzdařilejší, který odpovídá jeho představě. Klade důraz na výraz obličeje, kterým získává fotografie navíc i napětí.

Pavel Brunclík tvrdí, že popisy fotografií v podstatě omezují adresáta v jeho fantazii. Autor popisem svých děl vnucuje adresátovi své představy a neumožňuje mu hledat ve fotografiích skrytý význam.²⁸

"... zajímají mě rozdíly v barevném a černobílém podání. Černobílý akt mají lidé obvykle rádi proto, že jim připadá klasičtější, čistší. Barva akt často jakoby "shazuje" do

²⁷ HELLER, Jiří, et.al. *Akt - naučte se fotografovat kreativně*. 1.vyd. Brno: Zoner software, s.r.o., 2007. 26-32 s. ISBN 978-80-86815-86-8

²⁸ HELLER, Jiří, et.al. *Akt - naučte se fotografovat kreativně*. 1.vyd. Brno: Zoner software, s.r.o., 2007. 46 s. ISBN 978-80-86815-86-8

*jakési lacinosti. Ale o to těžší je udělat skutečně dobrý barevný akt. Dobrý fotograf by však měl dokázat vyfotit dobře černobílý i barevný akt."*²⁸

S Pavlem Brunclíkem se shodují v názoru, že popisy děl mohou být někdy zavádějící a nedopřejí divákovi svobodu vnímání a představivosti. Po přečtení popisu se divák začne soustředit na jeho hledání ve fotografii a dílo tak pro něj ztrácí volnost interpretace.

5.3.2 Miloš Fic

Je zastáncem názoru, že i bez drahého vybavení a profesionální techniky se dá pořídit kvalitní fotografie. Jeho fotografie aktů vznikají především v ateliéru, kde pro osvětlení využívá záblesková světla. Upřednostňuje jednoduchost pozadí bez zbytečných rekvizit. Nezáleží mu na vzhledu, věku ani zkušenosti modelky, ale pro Miloše Fice musí mít modelka určitý drive.²⁹

"Na každé fotografování přicházím se základní představou o výsledku. Nejdou ale tak daleko, abych si představy kreslil a promýšlel do detailu. Snažím se ale být vždy připraven po technicko-organizační stránce.

*Rád se nechávám inspirovat modelem. Nechat prostor pro kreativitu modelu často vede k zajímavým výsledkům."*²⁹

Tento fotograf je mi velmi sympatický svým názorem, že nezáleží na vzhledu, věku a zkušenostech modelky, protože i já si myslím, že každé tělo je svým vzhledem dokonalý originál a záleží především na osobnosti modelu.

Životním mottem Miloše Fice je: "Když už něco děláš, tak to dělej pořádně."

5.3.3 Libor Špaček

Je jedním z mála fotografů aktů pod vodou. K této technice fotografování se dostal v podstatě náhodou. A přesto, že je tato technika fyzicky, technicky i finančně náročná, stala se jeho uměleckým směrem. Snaží se ji stále zdokonalovat, protože při podvodním fotografování se nedá stejný záběr zopakovat.³⁰

²⁹ HELLER, Jiří, et.al. *Akt - naučte se fotografovat kreativně*. 1.vyd. Brno: Zoner software, s.r.o., 2007. 78 s. ISBN 978-80-86815-86-8

³⁰ HELLER, Jiří, et.al. *Akt - naučte se fotografovat kreativně*. 1.vyd. Brno: Zoner software, s.r.o., 2007. 182-186 s. ISBN 978-80-86815-86-8

"Ženský akt je jen jedním z mých oblíbených témat. Už když jsem se o něj pokoušel poprvé, chtěl jsem, aby zachytil smyslnost, krásu a něhu, které odhalené ženské tělo vzbuzuje."

30

Jeho tvorba podvodních aktů mě zaujala natolik, že bych si ji v budoucnu přála vyzkoušet. Jeho snímky pod vodou na mě působí originálně pro svoji obrovskou lehkost a neopakovatelnost záběru.

I jeho životní motto: "Nechci život přežít. Chci ho prožít." je pro mne velmi inspirující.

5.4 Tvorba fotografií aktu a já

Jako modelku jsem oslovila svoji dlouholetou kamarádku. Věděla jsem o ní, že nebude mít s mými požadavky žádný problém, a že mezi námi nevznikne v průběhu práce komunikační bariéra. Zvolila jsem si ji také proto, že splňovala mé představy o přirozené vizáži. V neposlední řadě také pro její zkušenost s pózováním před fotoaparátem. Ve svém provizorním ateliéru jsem okna pokoje zatemnila kartonem. Na pozadí jsem zvolila netkanou textilií v šedé barvě, která se mi zdála nejvhodnější pro další úpravy fotografií. Celou fotografickou scénu jsem nasvítla jedním zábleskovým světlem, zapůjčeným spolu s dalšími fotografickými přístroji z Katedry výtvarné kultury, Pedagogické fakulty Západočeské univerzity v Plzni. Po dokončení malby na modelčino tělo jsem pro samotné fotografování použila fotoaparát CANON EOS 600D. Modelčiny pózy vznikaly zcela spontánně, ale s ohledem na malbu a dopadající světlo a stín na její tělo. V různých pózách jsem vždy hledala ty nejzajímavější linie a tvary, a to tak, aby s malbou korespondovaly a tvořily jednotný harmonický celek. Snažila jsem se především zachovat kompaktní formu těla, která by na každé fotografii působila jako celistvý objekt. Pro zajištění modelčina komfortu a soukromí jsem ateliér zbudovala ve volném pokoji našeho bytu. Vzniklé fotografie byly ve formátu CAMERA RAW 7.0. Následnou úpravu fotografií jsem prováděla v počítačovém programu Adobe Photoshop CS6. Po otevření v programu jsem u fotografií nejprve upravila expozici (-0,5), kontrast (+37), vyvážení bílé barvy (+66), vyvážení černé barvy (-28), čirost (-100), živost (-22) a sytost (-22). Po těchto úpravách jsem fotografie ořezala na čtvercový formát pro docílení ještě kompaktnějšího dojmu. Úpravu pozadí jsem provedla pomocí nástroje štětec černé barvy, aby nerušilo fotografovaný akt a abych podpořila celkovou dramatičnost scény. Klonovací razítko a retušovací štětec jsem se snažila používat jen minimálně. Nechtěla jsem popřít přirozenou strukturu lidské pokožky, protože upřednostňuji naturalitu před "vyumělkovaným" vzhledem. Využitím všech nástrojů pro úpravu fotografií jsem se snažila

docílit silnějšího dojmu abstraktnosti (obr. 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21). Výsledná fotografická díla jsem rozdělila na skicovní materiál (20 ks, formát 20 cm x 20 cm) a na cyklus prezentovaných fotografií (10 ks, formát 50 cm x 50 cm). Vytisknuta byla na papíře Neschem Solvo Print gramáže 240 g/m² v tiskárně Bílý slon (Na Roudné 1, 301 11 Plzeň). Výsledné fotografie budou prezentovány v paspartách matné černé barvy o velikosti 70 cm x 70 cm. Paspartami chci zajistit fotografiím ochranu před poškozením při převozu a manipulaci s nimi. V neposlední řadě pasparty podpoří celkový umělecký dojem při pohledu na fotografie.

6 DIDAKTICKÁ ČÁST

V této kapitole se pokusím částečně zasadit téma mé bakalářské práce do didaktického kontextu.

V úvodu hodiny by se žáci nejprve seznámili s pojmem abstraktní umění, který bych prezentovala na dílech vybraných umělců. Po vysvětlení a předání všech důležitých informací by byli žáci inspirováni a motivováni pro svoji tvorbu formou imaginace, která by se zakládala na poslechu hudby nebo krátkého příběhu. Dále by žáci převedli své představy do reality pomocí barev (vodových, temperových) na čtvrtku. Po dokončení této realizace by žáci jednotlivě představili svá díla ostatním spolužákům. Další část hodiny by byla věnována objektivnímu asociativnímu působení barev s porovnáním subjektivních představ žáků. Závěr hodiny by byl formou výkladu a následné debaty o psychologickém působení barev na člověka. Po celou dobu výkladové části hodiny a diskuze by žáci seděli v "kruhu bezpečí" pro lepší komunikaci mezi sebou a učitelem.

Touto aktivitou by se žáci seznámili s novými pojmy, umělci a jejich díly, dále by rozvinuli svoji představivost a kreativitu a v neposlední řadě by si procvičili svůj mluvený projev před spolužáky. Aktivita by byla zaměřena na žáky základních škol ve věku 6 - 12 let, která by byla náplní zhruba dvou vyučovacích hodin.

7 ZÁVĚR

Zadáním bakalářské práce bylo vytvoření cyklu fotografií lidského těla, který bude vycházet z fotografického aktu a bude inspirován Pollockovou akční malbou. Cyklus měl být doplněn popisem inspirace autora a fotografovaných scén. Zároveň měly být rozvedeny možnosti autorské stylizace a realizace cyklu měla být provedena formou digitální fotografie s fotografiemi o velikosti minimálně 60 cm x 40 cm a prezentovaný cyklus měl zahrnovat minimálně deset fotografií. Soubor skicovního materiálu měl obsahovat minimálně dvacet kusů digitálních fotografií. V teoretické části jsem se měla věnovat psychologii barevného ztvárnění fotografie aktu včetně vztahu fotografie a akčního malířství.

Název tématu "Tělo a barva - cyklus fotografií stylizovaného aktu" vznikl prvoplánově a až v průběhu práce, která mě zcela pohltila, jsem dokázala nalézt daleko výstižnější slova.

V teoretické části této bakalářské práce jsem se pokusila zpracovat fotografii aktu a abstraktní malbu tak, aby sloužila jako shrnutí podnětů a inspirací k mé praktické části. Snažila jsem se o zpracování z hlediska uměleckého, historického a psychologického.

V praktické části jsem po inspiraci Pollockovými obrazy propojila malbu a fotografii aktu prostřednictvím body paintingu. Chtěla jsem především prezentovat svobodu a odvážnost svého výtvarného projevu. Získala jsem tím mnoho zkušeností, které mohu i nadále využívat a rozvíjet ve svých budoucích aktivitách.

8 RESUMÉ

This thesis discusses combination of painting and photo with the use of body painting.

The main aim of this thesis is to create a photo series of human body based on art of nude photography and inspired by Pollock's action painting.

In the theoretical part of the thesis I tried to connect the art of nude photography and abstract painting to a one whole. I tried to compile this part in terms of art, history and psychology.

In the practical part of the thesis I made body painting through application of colours on model's body. The colours was based on five specific Pollock's paintings. Then I took a lot of nude photos of that bodypainting and I selected ten photos presented in this thesis and twenty sketches. The selected photos I modified in Adobe Photo Shop CS6.

In this thesis I tried to present especially freedom and courage of my art expression. And with respect to that I gained much experience which I can develop in my future activities.

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník*. 1.vyd. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0609-5

DANNHOFEROVÁ, Jana. *Velká kniha barev: Kompletní průvodce pro grafiky, fotografy a designéry*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2012. ISBN 978-80-251-3785-7

GOLDING, John. *Cesty k abstraktnímu umění: Mondrian, Malevič, Kandinskij, Pollock, Newman, Rothko a Still*. Přeložil Jiří Orgocký. 1. vyd. Jihlava: Barrister&Principal, 2003. ISBN 80-86598-48-9

HELLER, Jiří, et.al. *Akt - naučte se fotografovat kreativně*. 1.vyd. Brno: Zoner software, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-86815-86-8

KULKA, Jiří. *Psychologie umění*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. ISBN 978-80-247-2329-7

MAŠEK, Jan. *Základy tvorby audiovizuálního pořadu a fotografie*. 1.vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2000. ISBN 80-7082-608-8

MÍČKO, Miroslav. *Expresionismus - ismy, 4*. 1.vyd. Praha: Obelisk, 1969.

PLESKOTOVÁ, Petra. *Svět barev*. 1. vyd. Praha: Albatros, 1987.

ŠMOK, Jan. *Akt vo fotografii*. 2.vyd. Martin: Osveta, n.p. 1986.

Elektronické zdroje

Art Diary [online], [cit.2014-06-23]. Dostupné

na: <<http://mohamedismailabdalla.tumblr.com/page/2>

Artnet [online], [cit.2014-06-21]. Dostupné na: <<http://www.artnet.com/artists/mark-tobey/biography>

A world history of art [online], [cit.2014-06-19]. Dostupné na: <http://www.all-art.org/art_20th_century/wols1.html

A world history of art [online], [cit.2014-06-23]. Dostupné na: < http://www.all-art.org/art_20th_century/wols1.html

Contemporary & Modern Art [online], [cit.2014-06-23]. Dostupné na: < <http://www.cmodart.com/confusion/>

MPG Andersen: Painting and Classes [online], [cit.2014-06-23]. Dostupné na: < http://mgpandersen.files.wordpress.com/2010/05/cr1_151083.jpg

MPG Andersen: Painting and Classes [online], [cit.2014-06-23]. Dostupné na: < http://mgpandersen.files.wordpress.com/2010/05/jackson_pollock_galaxy1.jpg

MOMA [online], [cit.2014-06-23]. Dostupné na: <

http://www.moma.org/collection/object.php?object_id=78699

NONSITE:ORG [online], [cit.2014-06-23]. Dostupné na: < <http://nonsite.org/article/pollocks-formalist-spaces>

On-line výkladový slovník arts managementu a arts marketingu [online], 7.11. 2013, [cit.2014-06-20]. Dostupné na: <http://artslexikon.cz/index.php/Body_Art

SlidePlayer [online], [cit.2014-06-23]. Dostupné na: < <http://slideplayer.it/slide/15954/>

Tate [online], [cit.2014-06-21]. Dostupné na: <<https://www.tate.org.uk/art/artists/wols-alfred-otto-wolfgang-schulze-2164>

10 SEZNAM OBRAZOVÉ PŘÍLOHY

obr.1. Jackson Pollock, Galaxy

(zdroj:http://mgpandersen.files.wordpress.com/2010/05/jackson_pollock_galaxy1.jpg)

obr.2. Jackson Pollock, Full fathom five

(zdroj: http://mgpandersen.files.wordpress.com/2010/05/cr1_151083.jpg)

obr.3. Jackson Pollock, Number 1A

(zdroj: <http://mohamedismailabdalla.tumblr.com/page/2>)

obr.4. Jackson Pollock, Number 31

(zdroj: <http://nonsite.org/article/pollocks-formalist-spaces>)

obr.5. Jackson Pollock, Number 27

(zdroj: http://www.moma.org/collection/object.php?object_id=78699)

obr.6. Wols, Composition

(zdroj: http://www.all-art.org/art_20th_century/wols1.html)

obr.7. Wols, Painting a Revue de Plumage

(zdroj: http://www.all-art.org/art_20th_century/wols1.html)

obr.8. Wols, Sombre Dimanche

(zdroj: http://www.all-art.org/art_20th_century/wols1.html)

obr.9. Mark George Tobey, Illuminated Plane

(zdroj: <http://slideplayer.it/slide/15954/>)

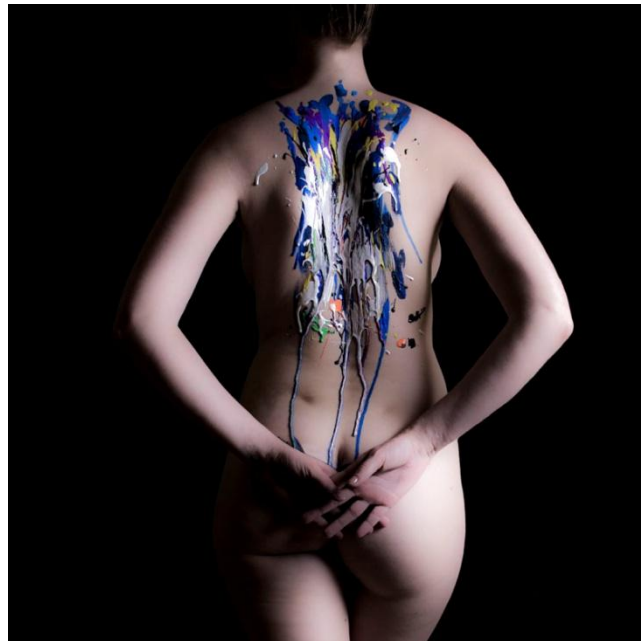

obr.10. Mark George Tobey, Confusion

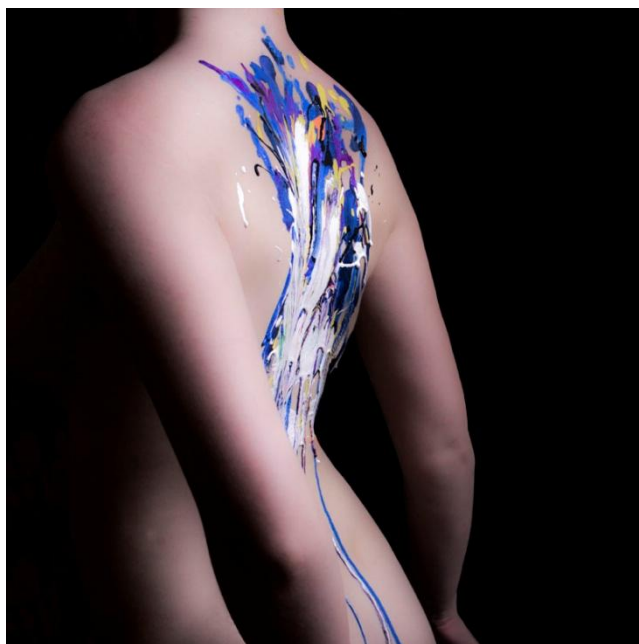
(zdroj:<http://www.cmodart.com/confusion/>)

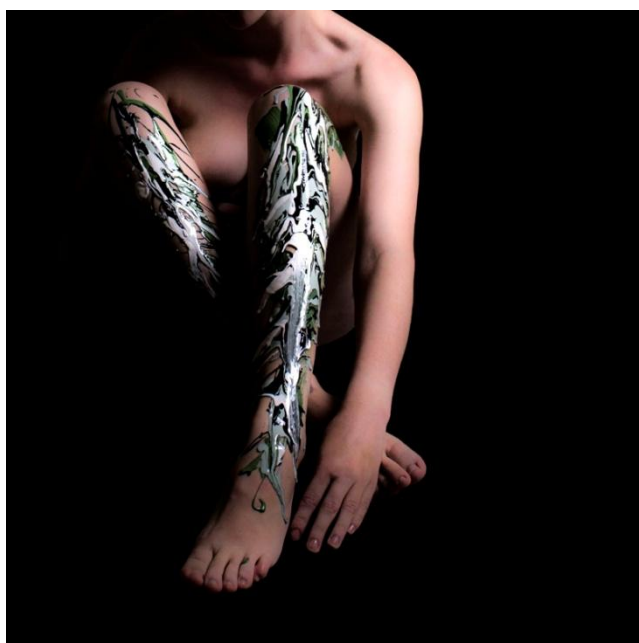
obr.11. Mark George Tobey, Untitled
(zdroj: <http://www.cmodart.com/confusion/>)

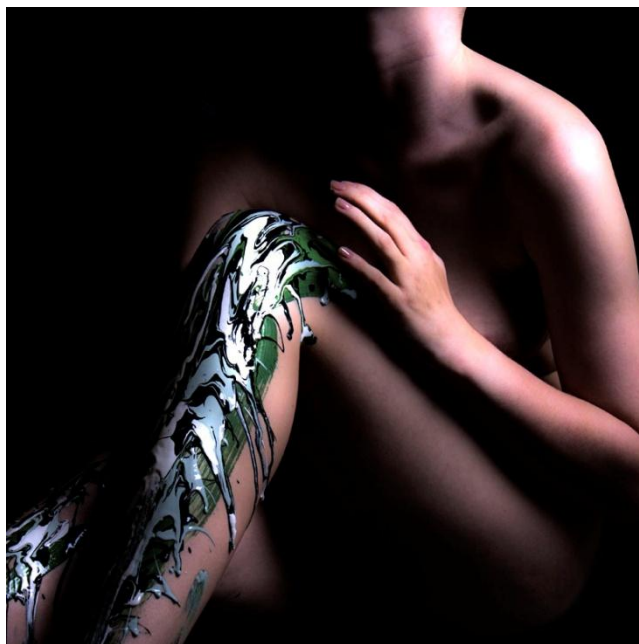
obr.12. Zuzana Eschnerová, Tělo a barva - cyklus fotografií stylizovaných aktu

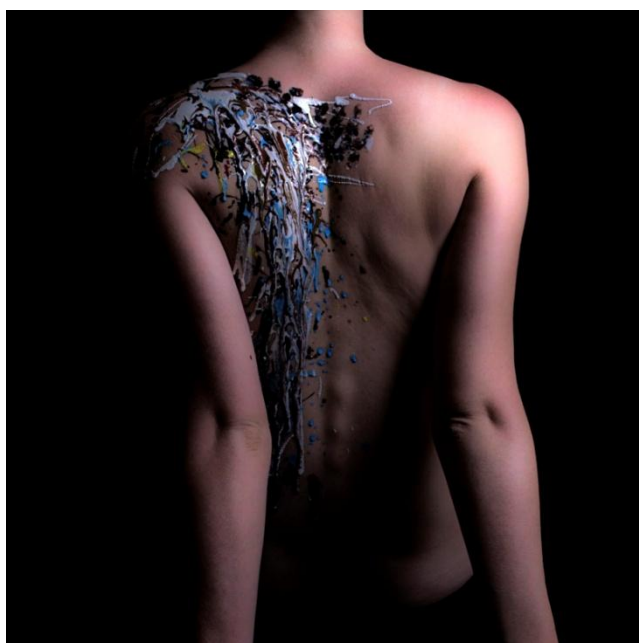
obr.13. Zuzana Eschnerová, Tělo a barva - cyklus fotografií stylizovaných aktu

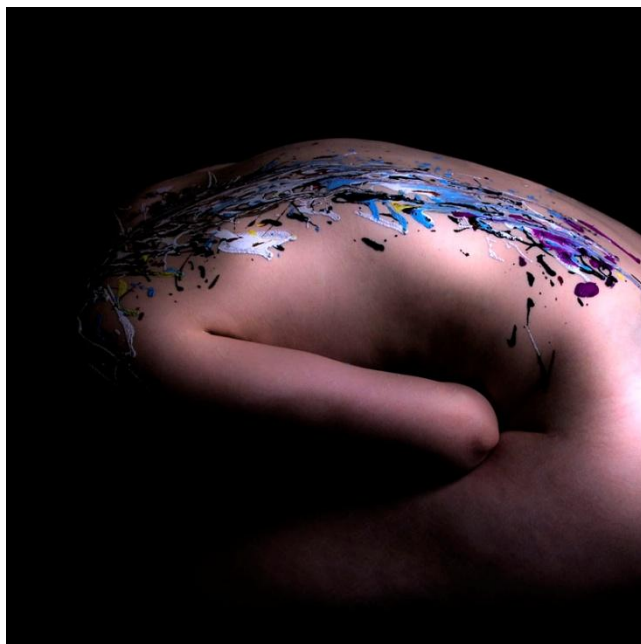
obr.14. Zuzana Eschnerová, Tělo a barva - cyklus fotografií stylizovaných aktu

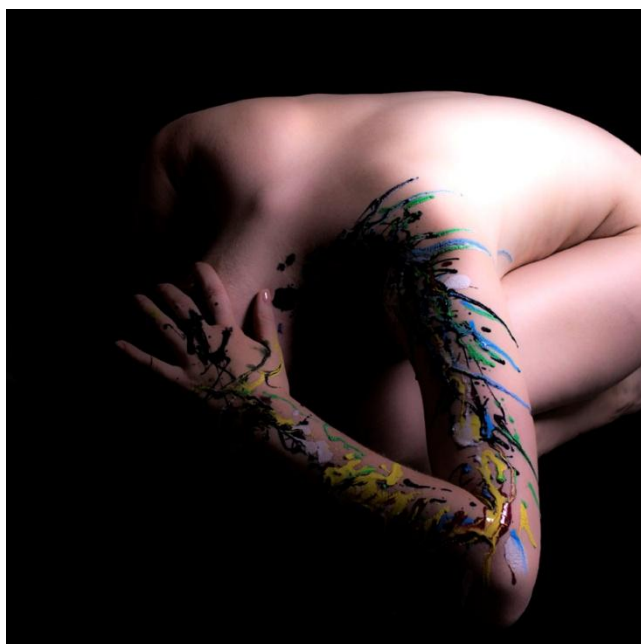
obr.15. Zuzana Eschnerová, Tělo a barva - cyklus fotografií stylizovaných aktu

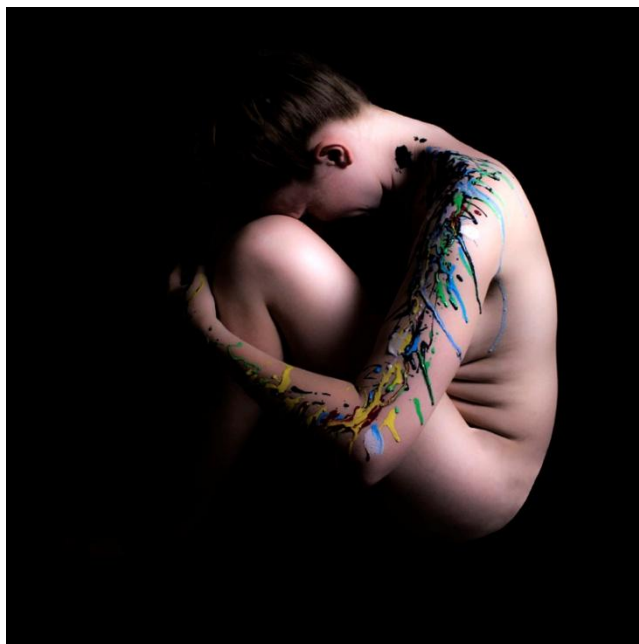
obr.16. Zuzana Eschnerová, Tělo a barva - cyklus fotografií stylizovaných aktu

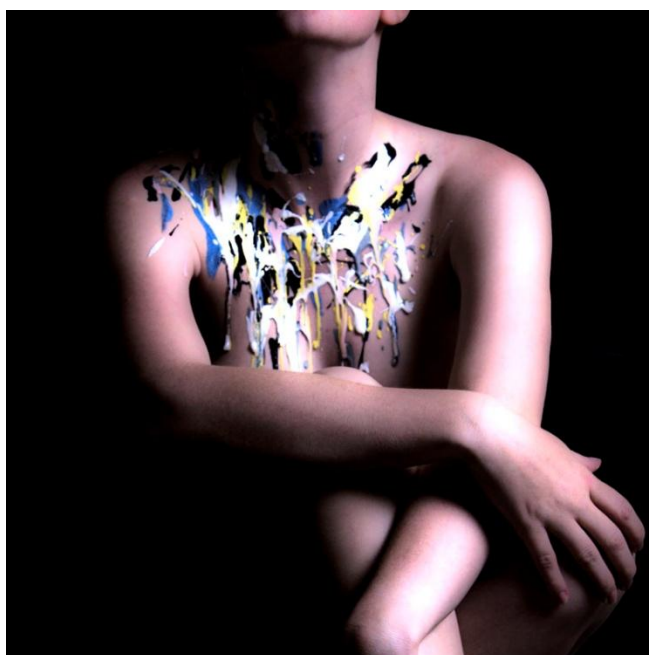
obr.17. Zuzana Eschnerová, Tělo a barva - cyklus fotografií stylizovaných aktu

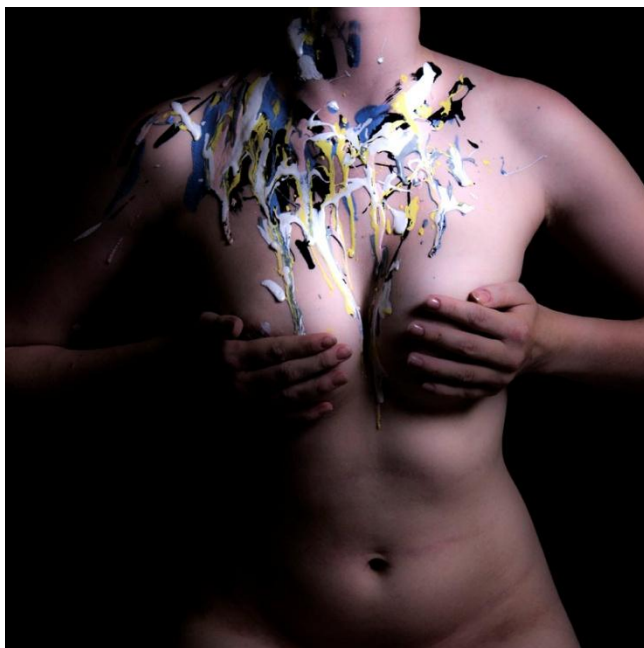
obr.18. Zuzana Eschnerová, Tělo a barva - cyklus fotografií stylizovaných aktu

obr.19. Zuzana Eschnerová, Tělo a barva - cyklus fotografií stylizovaných aktu

obr.20. Zuzana Eschnerová, Tělo a barva - cyklus fotografií stylizovaných aktu

obr.21. Zuzana Eschnerová, Tělo a barva - cyklus fotografií stylizovaných aktu